

Přežila Terezín, Osvětim i Bergen-Bersen a mnohem víc.

„JMENUJI SE EVA...“

JANA MIROVSKÁ

noxi

Text © 2023 by Jana Mirovská

Cover desing © 2023 by Miklós Tabák

Picture © by Shutterstock

Czech edition © 2023, 2023 (elektronická publikace) by NOXI

Fotografie: osobní archiv Evy Smolkové-Keulemansové, roz. Weilové

Redigovala Helena Moravcova

Vydalo vydavatelství NOXI, s. r. o., v Bratislavě v roce 2023
jako svou 211. elektronickou publikaci.

Vydání první

Sazbu zhotovilo Ave Libri s. r. o.

ISBN 978-80-8111-637-7

www.noxi.cz

*„Jak člověk osud svůj přijímá, je zajisté důležitější,
než jaký ve skutečnosti jest.“*

(Alice Kaufmanová, Vamberk 9. 3. 1914)

*„Rodičům, kteří mi darovali život, šťastné dětství a dospívání, dar těšit se
ze všeho krásného – přírody, umění a přátelství. To vše mi pomohlo přežít
válečné časy i obtížné doby v mém životě.“*

Eva

PROLOG

„Kluci, jste připravený?“ volala jsem z koupelny na své dva syny a manžela.

„Už musíme jít!“

Byla jsem nervózní, při malování mi vypadla černá tužka na oči na právě umytou podlahu a řasenkou jsem se šťouchla do oka. Potichu jsem zaklela a povzdechla si.

„Ach jo, zase přijdeme pozdě.“

Bylo 22. srpna a jako každý rok, přesně v den svých narozenin, zvala maminka do oblíbené restaurace všechny své přátele, kamarády a samozřejmě své dvě dcery s rodinou. Kromě mě a mé sestry to byla společnost intelektuálů, literátů, psychiatrů a vědců, vesměs velkých osobností.

Nikdy se mi nechtělo.

„Tak kluci! Slyší mě někdo??“

Věděla jsem, že sedí u svých počítačů, zabořené nosy do monitoru, sluchátka na uších a netuší, co se kolem nich děje. V hlavě mi lítaly myšlenky, že zase nestíhám a určitě něco zapomenu, dárky, kytku, vypnout žehličku... a proč náš pes vyje u dveří, že chce vyvenčit zrovna ve chvíli, kdy se to nejmeně hodí!

Vyšla jsem z koupelny. Oba synové už stáli u dveří s výrazem: „Zase bude přednáška, jak si ničeho nevážíme, jak babička hladověla, když byla dítě, jak máme všechno pod nosem a ztrácíme čas a jestli v tom hodláme pokračovat, počítače poletí z okna ven...“, oblečení do nejvytahanějšího trička a džínů modráků. Můj muž zrovna vycházel z pracovny, oblečený velmi podobně.

„V tomhle chcete jít za babičkou na oslavu? Nic elegantnějšího jste fakt nenašli?“

„Mamko, mě se mezi ty geronty vůbec nechce, nemůžu zůstat doma?“ řekl starší syn a dodal, že má děsně moc učení, a mladší, vlastně malý, okamžitě navázal, že musí dostavět své letadlo, které nutně potřebuje, na což jsem okamžitě odpověděla staršímu, aťsi najde inteligentnější výmluvu, protože je srpen, a tím pádem má prázdniny a učit se nemusí, a to letadlo si mladší může dostavět kdykoliv potom! Bratři měli mezi sebou dvanáct let, což se zcela jistě podepsalo na jejich výchově, nicméně jim tento věkový odstup neubíral na vřelém bratrském vztahu. Zvlášť v těchto situacích.

Podívala jsem se na hodinky.

„Stejně už přijdeme pozdě. Běžte se převléct. Máte na to pět minut!“ a při pohledu na jejich otce jsem dodala:

„Všichni tři!“

Na oslavu jsme dorazili ve chvíli, kdy si hosté objednávali jídlo. Moje o rok starší sestra, v pořadí se třetím manželem, se radili nad nápojovým lístkem, které víno vybrat.

„No konečně!“ zvolala maminka a vyskočila od stolu nás přivítat. Její drobná a štíhlá postava opravdu nenasvědčovala letům, která slavila.

„Mami ahoj, prosím tě promiň, jsme zase poslední, vidž?“

„Ne ne, ještě má přijít Eva s Františkem, volala, že se opozdí, že jí není dobře, tak doufám, že dorazí.“

(O nějaké Evě mi kdysi před časem vyprávěla do telefonu, ale stejně jsem netušila, o koho jde.)

V salonku bylo více než dvacet lidí, většinu jsem znala velmi dlouho, jen některé jsem viděla poprvé. Šum rozhovorů a občasné zvolání:

„Teda ty vypadáš báječně!“, nebo „... no, musím říct, že ta poslední knížka je snad tvoje nejlepší...“

Ve chvíli, kdy jsem se se všemi přivítala a konečně otevřela jídelní lístek, abych nejprve vybrala nejmladšímu („Mami, já chci řízek, hranolky a tatar-ku! Prosím...“), vešla do místnosti paní s hůlkou, za ní vyšší bělovlasý pán.

„Evo! Ahoj!“ zahlaholila maminka. „Tak přece jsi přišla!“

„My se s Frantou omlouváme, prostě to dřív nešlo,“ řekla hlubším a laskavým hlasem.

Vzrůstem menší, velmi výrazné živé oči, jen málo prošedivělé husté vlasy si upravila rukou a s úsměvem se rozhlédla.

Oslava plynula jako vždy. Maminka přijímala gratulace a dárky, vedly se polemiky o knížkách, o vydavatelích, o politice, o dobrých a špatných překladech, o všech novinkách z branže. Sama jsem byla zabraná do debaty s profesorem z vysoké školy o „měřítku hodnot, o genofondu, o důležitosti sociálního prostředí a vzájemném vlivu na vývoj dítěte a mozek člověka...“, když mě napadlo, co asi dělají kluci. Určitě se nudí a pro změnu mají ne slušně zabořené nosy do mobilu. Otočila jsem se na místo, kde jedli.

Nebyli tam.

Seděli na druhé straně stolu u Evy. Živě gestikulovali, smáli se a něco jí s velkým zájmem vysvětlovali. Jakoby se ze dvou žabáků stali dva princové. Jako v té pohádce.

Šla jsem k nim. Byla jsem zvědavá.

„Jano, máte báječné kluky! Je radost si s nimi povídat!“ otočila se na mě Eva s kouzelným úsměvem.

Chtěla jsem odpovědět svou obvyklou, zdánlivě vtipnou větou, že jsou krásní po tatínkovi a inteligentní po mě, když dodala:

„Už dlouho jsem se tak nezasmála, až je mi horko!“ a vyhrnula si rukávy halenky.

Na levém předloktí měla vytetované číslo.

Od oné oslavy uplynulo hodně let.

S Evou i Františkem jsme se začali občas navštěvovat, zvala jsem je pravidelně na koncerty a oni pravidelně a s velkým zájmem chodili, potkávali jsme se pravidelně každý rok na maminčiných narozeninách a kluci se pravidelně den před tím ptali:

„Eva bude?“

„Bude.“

„Tak my jdeme taky...“

Za svůj život jsem poznala nemálo pamětníků druhé světové války (nakonec všichni je máme v rodině, jsou to naši dědové a babičky, kteří tehdy byli dětmi...), četla knihy s tématem holokaustu, který se bytostně dotýkal i mne, protože část naší rodiny (ho) nepřežila, a poslouchala vyprávění lidí, kteří (ho) přežili. Většinu přeživších obklopovala jakási temnota, výčitka, smutek a bolest.

Eva byla jiná. Její laskavý úsměv, zájem a zářící energie se pro mě staly záhadou. Čím dál víc jsem toužila poznat její příběh, a zároveň jsem ale věděla, že o tom nikdy nechtěla ani nadále nechce mluvit.

V létě 2018 zemřela maminka a na začátku roku 2020 zaplavil planetu virus covidu a s ním se uzavřely hranice mezi státy, obchody, školy, divadla, koncertní sály a nesměli se navštěvovat senioři. V dubnu jsem napsala Evě gratulaci k narozeninám, ale nepřišla žádná reakce, což se doposud nikdy nestalo. Začala jsem vnitřně panikařit a vytvářet ty nejčernější scénáře, hodně lidí končilo v nemocnicích a bez možnosti rozloučení s nejbližšími umírali. Věděla jsem, že už před pandemií byl zdravotní stav Evy velmi vážný, o to více jsem si začala vyčítat, že jsem tak dlouho odkládala své (šilené) přání napsat o ní.

V květnu jsem si dodala odvahy a vytočila její číslo.

Telefon vyzváněl dlouho. Už jsem to chtěla položit, když se najedou ozvalo zachrastění a pak Evin zastřený hlas. Stačila mi jen říct, že je to špatné, Franta měl mrtvici a ona je zavřená v léčebně dlouhodobě nemocných, tak jen poprosila, ať zavolám jindy.

Mé obavy se naplnily, už nikdy nebudu mít tu možnost...

Až v srpnu, v den výročí nedožitých pětadesátin maminky, jsem to zkusila znovu.

Tentokrát se ozval veselý, jasný hlas.

„Ahoj Jani, jak se daří tobě a celé tvé krásné rodině?“

Po krátkém vysvětlení, co se událo za posledních pár měsíců, jsem se osmělila:

„Evo, ráda bych... ráda bych o tobě napsala, dáš mi své svolení?“

Ani ne pár vteřin čekání a v telefonu zaznělo zcela jasné: „Ano, snad to stihneme, zrovna jsem se pustila do uklízení, své záležitosti dávám do pořádku a zítra pojedeme s Frantou vrátit vzácný fikus, který mi daroval ředitel botanické zahrady...“

KLÁNOVICE

Naše první pracovní schůzka, naše první natáčení.

Byl rozzářený den, vzduch voněl začínajícím podzimem, teplo a klid. Eva seděla na zahradě pod slunečníkem v měkkém skládacím křesílku a před ní, na zahradním stolku, ležel malý, ale objemný sešit ve staré kožené vazbě.

„Tak se do toho dáme?“ vyndala jsem na stůl diktafon.

„Já jsem připravená...“ pohladila rukou sešit a dodala.

„... jen jsem ještě chtěla říct, že jsem moc přemýšlela, ale...“

„Evo, to je deník tvé maminky?“ a okamžitě jsem se v duchu proklínala za svůj příšerný zlovyk skákat lidem do řeči, ale když jsme před lety byli v Klánovicích poprvé, tak mi o deníku říkala, dokonce mi ho chtěla ukázat, ale pak z toho sešlo, ani nevím proč.

„Ano, na rozdíl od většiny členů mé rodiny tenhle deník holokaust přežil, díky jedné ženě...“ (Zatajil se mi dech, ten deník je starý devadesát tři let!)

„... ale nakonec jsem na to přistoupila jen proto, že jsi dcera mé přítelkyně, která přežila blokádu Leningradu, a protože o tom také nechtěla mluvit, napsala knížku, kterou pokládám za její nejlepší. S jakou věcností a nadhledem, bez špetky sebelítosti, popsala hrůzy, které prožila. O tvé babičce, která v obleženém, vyhladovělém městě, kde denně umírali lidé, dokázala dát svým dcerám zázemí a bezpečí, z minimálního denního přídělu chleba připravila ráno snídaní, polední polévku a večer něco jako večeři

a ty malé kousíčky servírovala na talířkách a na čistém ubruse. I v otřesných podmínkách dokázaly žít lidsky a to je mi tolik blízké... a to je ten důvod, proč jsem si řekla, že to zkusím.

Ale můj příběh se ve své podstatě neliší od výpovědí lidí, kteří přežili koncentrační tábory, jde spíš o to, jak danou realitu prožívali, jak na ni reagovali, jak nelidské podmínky zvládali a jak to všechno s odstupem času interpretují. Nepatřím mezi ty, kteří navštěvovali školy u nás i v zahraničí, aby vydali svědectví o zřůdnostech, jakých se mohou dopouštět lidé na lidech, a to v masovém měřítku. Obdivuji je i jejich práci, myslím, že v současném světě se bohužel stává toto téma stále aktuálnějším.

Sama jsem dlouhá léta nemohla a nechtěla vyprávět, ani svým vlastním dětem. Jeden z moudrých lidí mi kdysi řekl: ‚Člověk má oči umístěné vpředu proto, aby se díval dopředu.‘ Zcela nevědomě to bylo i moje krédo.

Dnes, kdy se lidé v mém věku vrací spíš do minulosti, hledám odpověď na otázku, co způsobilo, že člověk přežil. I když byla samozřejmě důležitá i velká dávka štěstí, docházím k přesvědčení, že to byly podmínky, ve kterých jsem vyrůstala, a řada lidí, kteří formovali a utvářeli můj vztah k životu. A proto chci ve svém vyprávění vzpomínat alespoň na některé z nich.

Začátek je už v mém raném dětství...“

20. STOLETÍ

I.

„Maminko, kdy už přijde tatínek...?“

„Evičko, musíš být trpělivá,“ domlouvala jí maminka, ale Evička to nemohla vydržet, běhala po chodbě, pak do kuchyně, z kuchyně do pokoje a zpátky ke dveřím bytu, nedokázala chvilku sedět, nemohla se dočkat tatínka, strašně se na něho těšila.

Věděla, že až se vrátí z práce, vezme ji do náruče, posadí se s ní na své štokrle v kuchyni a začne vyprávět pohádku.

Milovala tatínkovy pohádky. Vymýšlel si je sám.

Byly to příběhy plné dobrodružství, barevný svět pohádkových postav, kde dobří bojovali s těmi zlými, ona seděla stulená u tatínka a napjatě poslouchala.

A když nakonec dobro zase zvítězilo, měla ohromnou radost.

II.

V pokoji hrávala maminka na klavír.

A často volala na Evu:

„Evičko, chceš zahrát Monšajn sonátu?“

Nevěděla, co je Monšajn ani co je sonáta, ale věděla, že je to krásné. Posadila se u klavíru, skrčila kolínka k bradě a pozorovala maminčiny jemné ruce, které dokázaly vytvořit takovou nádheru!

Seděla a poslouchala, velmi dlouho...

Jednou tatínek donesl domů velkou krabici a postavil ji v kuchyni na komodu.

„Alis! Evičko! Pojdte sem!“ zavolal a z krabice vyndal zvláštní přístroj, nasadil na něj něco jako velkou květinu a z papírového obalu vytáhl černou kulatou desku, položil ji opatrně dovnitř přístroje a pak zatočil klikou. Nejdřív to zachrastilo a najednou se celou kuchyní rozlehlo něco nevídaného!

„Holky, koupil jsem gramofon!“ zvolal rozzářeně.

„Poslouchejte, slavný Enrico Caruso z milánské La Scalы a naše rodačka Ema Destinnová!“ a vzápětí vzal maminku kolem pasu a začal s ní tančit po kuchyni.

Evička to pozorovala s otevřenou pusinkou.

Od toho dne tatínek pouštěl z gramofonu všechny možné árie ze slavných oper a zpíval spolu s nimi. Zpíval krásně a v Evičce se rozléval zvláštní pocit blaženosti s každým dalším tónem.

Bylo to jako nejlahodnější pokrm... Gramofon!

Vstřebávala do sebe všechny melodie a slova, snažila se zpívat s tatínkem, až se zpěv stal součástí jejího bytí a dýchání. Zpívala kdykoliv a kdekoliv, bylo to stejně přirozené jako jíst a spát.

A ani nepotřebovala moc hraček.

Měla pohádky a gramofon a Monšajn a tatínka a maminku...

III.

Maminka Evičky se jmenovala Alice a byla krásná. Krásu nejspíš zdělila po své matce Ireně, o které se vyprávělo, že byla zamlada známá vídeňská krásk.

Alice měla tmavé oči, kterými se dívala na svět laskavě a zároveň se v nich skrývala otázka, kterou nelze nikdy zodpovědět. Plně tváře, ústa vykrojená do něžného úsměvu, její obličej rámovaly husté tmavohnědé vlasy, které měla vždy upravené. Už jako dívka je měla dlouhé až po pás, byla naučena se pečlivě o ně starat, protože vlasy ženy jsou její korunou, učila se jazyky, hrála na klavír, nosila klobouky a rukavičky, měla stále rovná záda

Alice Kaufmanová
v dětství

A s bratrem Pavlem

a elegantní chůzi. Její starší bratr Pavel toto vše dělat nemusel, zato stále něco studoval.

O svém dětství Alice jednou napsala:

„K nám dětem byla matka spartánsky přísná, ale pečlivá a v skrytu nás obdivující. Nikdy nám však tento obdiv nedala najevo, naopak byla strohá a odměřená, chtěla z nás vychovat nezhýčkané, silné jedince. Jinak mé mládí bylo krásné a slunné, čím více jsem dospívala, tím více bylo na mne vynakládáno. Pohlížím-li zpět na svoje dívčí léta, je to jediný slunný den s modrou oblohou a slastnou vůní květů vzpomínek.“

Irena Kaufmanová pocházela z Vídně, byla vysoká, štíhlá a důsledná ve výchově svých dvou dětí. Tatínek Arnold Kaufman byl Maďar. Nosil oblek s bílou košilí a vestou, ve které měl cvikr na řetízku a stále se díval na hodinky. Alice s Pavlem se narodili v Kostelci nad Orlicí už jako Češi, a tak vlastně rodina reprezentovala mnohonárodnostní stát, jakým bylo Rakousko-Uhersko.

Arnold společně se svým bratrem Bélou vlastnili továrnu na výrobu obuvi.

Vyráběli boty, především na léto a teplé počasí, které se vyvážely i do zahraničí. Oba bratři společně pracovali, rozhodovali a také si postavili

*Irena Kaufmanová, známá
vídeňská kráska*

v blízkosti své továrny dvě vily, typicky prvorepublikové a navlas stejné, kde bydleli se svými rodinami.

Továrna Kaufmanů nebyla jedinou továrnou na obuv v Kostelci. Boty vyráběl i továrník Dostál, ale zcela jiného druhu a účelu, tak si oba podniky nikterak navzájem nekonkurovaly a obchod vzkvétal. Proto když Alice povyroستla, si rodiče mohli dovolit poslat ji do Vídně na Lyceum, kde se dívka z takové rodiny dostalo dobrého vzdělání. Mluvila anglicky, francouzsky a samozřejmě česky i německy, v těchto jazycích i četla a velmi se zajímala o všechno, co se kolem ní dělo.

Vila v Kostelci nad Orlicí

Slečna Alice

Vila, ve které rodina Alice bydlela, sousedila se zahradou a zámek hrabat Kinských. Za ním končilo území Kostelce nad Orlicí a začínaly Častolovice, kam se Alice občas chodila projít.

Došla obyčejně na nádraží, kde se posadila na lavičku a četla si. Nebo pozorovala příjíždějící vlaky s funíci lokomotivami, cestující s kufry nebo jen slaměnými košíky, ve kterých kejhalý husy s vystrčenou hlavou, a všichni někam pospíchali. S oblibou pozorovala, jak místní výpravčí, mla-

dý, vysoký a elegantní muž v uniformě, pomáhá dámám při nástupu a výstupu z vagónu s kufrem, s někým prohodí pár slov, krásně se usmívá a pak písknutím na píšťalku dává znamení k odjezdu vlaku.

Začal zdravít i ji, mírně se z dálky od kolejí uklonil nebo jen zamával čepicí.

Až jeden den k ní přistoupil a velmi uctivě se zeptal:

„Slečno, dovolu, abych se představil, jmenuji se Oskar Weil a mohu si k vám přisednout?“ a pak si dlouho povídali.

Ke svému údivu zjistila, že tento hezký, modrooký výpravčí je velmi vzdělaný a pochází z rodiny, která patří v Praze k honoraci, jeho otec je vládní rada Ministerstva dopravy a má na svém kontě už mnoho úspěšných výsledků, kupříkladu realizaci píseckého mostu, a maminka pochází ze zámožné rodiny z Kyšperku, která vlastní výrobu kořalky a sodovkárnu.

Alici se líbil jeho hlas i pronikavě modré oči. V uniformě výpravčího působil velmi elegantně a energická brada mu dodávala výraz noblesního člověka.

Jeho úsměv byl odzbrojující a všudypřítomný.

Oskar Weil v uniformě

Alice s Oskarem se do sebe zamilovali.

Není divu.

Oskar požádal Alici o ruku a vše se zdálo být pohádkové.

Ale nad mladým párem se stáhla mračna. Umřel Arnold Kaufman, táťka Alice, a podle tehdejších mravů museli dodržet dobu smutku, svatbu odložit a čekat jeden dlouhý rok.

Svatba se konala v roce 1926 a přesně rok poté přišla na svět Eva.

IV.

První vzpomínka Evy patří právě Kostelci nad Orlicí.
Sedí v latoru jen v košilce.

Někdo ji vyfotil a na rubu fotky je napsáno:
Svému drahému tatíčkovi Eva
Vyfotografováno dne 10. července 1928,
14 měsíců stará.

Musela být ještě batolátko a musela tehdy spát u babičky v Kostelci, když ji jednou v noci rozbolelo břicho. A babička Irena, které se říkalo babička „vídeňská“ nebo „velká“, protože skutečně byla vysoká, ji vzala do své náruče, dala jí čaj, který krásně voněl a po kterém se Evičce udělalo dobře.

Ten pocit klidu a bezpečí pak už nikdy nezapomněla a dlouho si myslela, že je její babička čarodějka, protože umí kouzlit.

V roce 1929 zasáhla Evropu hospodářská krize.

Noviny psaly tučnými písmeny „Black Friday!“, kameloti ve všech světových městech vyvolávali „Krach na newyorské burze!“

Evičce bylo dva a půl roku a byla ve svém světě nejranějšího dětství, kam patřil nejen tatínek a maminka, pohádky, gramofon a „Monšajn“, ale i Kostelec nad Orlicí a babička, zahrada u vily, kde voněly květiny, tráva i stromy, ať svítilo slunce nebo pršelo, a kde byly různé skrýše a tajná zákoutí. A za zahradou louky a pole.

Zahradu a vilu už hodně let hlídal velký vlčák Rex a babička o něm říká, že je moc zlý, ať se k němu Evička raději vůbec nepřibližuje! Ale Evičce to nedalo, chodila odvázně k boudě, přidřepala si k němu a povídala si s ním. Rex ani nezavrčel, očichával její drobounké ručičky a nakonec se nechával dlouho drbat za ušima, které stáhl dozadu. Díval se na svou malou kamarádku oddaným pohledem a babička se divila: „To dítě dokáže ze zlého vlka udělat krotkého beránka!“

Babička Irena mluvila měkkou vídeňskou němčinou. Česky mluvila jen zřídkka, ne moc dobře a nerada. Evička si neuvědomovala žádný jazykový rozdíl a s dětskou přirozeností mluvila jak německy, tak i česky, jak to v kterou chvíli přišlo a bylo potřeba. Rodný jazyk přece člověk nemusí mít jen jeden.

Protože vlastního dědečka Arnolda už nezažila, strýček Béla, jak mu celá kostelecká rodina říkala, i s tetou Elsou brali Evu jako svou vlastní a velmi, velmi ji hýčkali.

Strýc vypadal podmračeně, trochu se ho bála, ale ve skutečnosti měl smysl pro humor. Narodil se 29. února a s oblibou zdůrazňoval, jak je mladý, protože má narozeniny jednou za čtyři roky.

Chodívala k nim do vily jako domů.

Běhala po hale, prozkoumávala všechny prostory, na schodišti obrazy, pak utíkala do kuchyně, tam se posadila za dubový stůl. Pozorovala skříňku zavěšenou na zdi, s řadou očíslovaných okének a napjatě čekala, až se některé rozsvítí a zazvoní, protože se okamžitě zvedl někdo ze služebního personálu, ač měl rozdělanou svou práci, a šel splnit přání volajícího do jeho pokoje. Moc chtěla pochopit, jak tohle může fungovat, ale už otáčela hlavičku na paní kuchařku, velkou a kyprou ženu, která od dřezu halasně volala: „To dítě konečně chvilku sedí!“ Vzápětí si otřela ruce do zástěry,

ze slaměné ošatky vyndala bochník čerstvě upečeného chleba a odřízla Evičce velkou patku se slovy: „Na, jez, jsi hubená a za chvílku zase někam poběžíš!“

Byla to domácnost movitých lidí, vedená na úrovni se všemi technickými vymoženostmi a zároveň rodina, která měla velkou spotřebu. Všeho. A tak Evička u nich mohla jíst samé patky čerstvého chleba!

To doma neměla.

V.

Alice s Oskarem se velmi záhy po svatbě přestěhovali z Kostelce nad Orlicí do Prahy, do Libně, do činžovního domu v Heydukově ulici.

Oskar se stal úředníkem malé cestovní kanceláře v Praze na Václavském náměstí a pravidelně, i přes větší vzdálenost, o polední pauze jezdil domů. Někdy si už před obědem posadil Evičku na klín, aby jí řekl zase novou pohádku, někdy přiběhl domů s pugétem nebo s dárkem, přestože neměl nikdo svátek ani narozeniny, zpíval a tančil s maminkou. A pak i s Evičkou, která se ho držela pevně a blaženě za nohavice kalhot, když s ní kroužil kolem kuchyňského stolu.

Protože Oskar Weil do práce musel chodit prakticky pořád, okamžiky s ním byly vzácné. A tak se stalo zvykem, o kterém mimochodem rozhodla maminka, že o víkendy chodila Evička jen s tatínkem na dopolední procházku.

Ťapkala kaštanovou alejí podél Rokytky a plán dojít z Libně až do Tróje většinou selhal, protože chtěla sejít z cesty dolů k vodě a říkala tatínkovi: „Ci chodit z kopečka nahájů a dójů,“ což znamenalo, že namísto

S tatínkem

dlouhé procházky budou nakonec celé dopoledne slézat k potoku a zase vylézat nahoru.

A ať se ho držela nadšená při tanci v kuchyni nebo za ruku u Rokytky, vždycky věděla, že je s tatínkem v bezpečí.

Věděla, že ji nikdy nenechá upadnout.

VI.

Přestože Weilovi bydleli v malém jednopokojovém bytě, bylo důležité mít v pokoji velkou knihovnu plnou knih, obrazy s portréty předků, psací stůl a klavír, velké křídlo. Pak už se tam vešla jen manželská postel a postýlka pro Evu.

Celý rok se v pokoji netopilo, zato se tam krásně spalo.

Pokoj v bytě v Heydukově ulici

Pouze jednou, výjimečně na Štědrý večer, zatopili v kamnech, na klavír dali sváteční ubrus s vyšíváním, na něj ozdobený vánoční stromeček a zapálili svíčky. Po štědrovečerní večeři se maminka posadila ke klavíru, Evička s tatínkem zpívala koledy a nakonec si u malého stolku rozbalovali dárky.

Jejich jediný pokoj dýchal důstojností a byl velmi reprezentativní, proto všední život probíhal v kuchyni.

V kuchyni bylo teplo.

Každé ráno se zatápělo v kuchyňských kamnech, na kterých maminka vařila i pekla, ku-

chyní se pak linulo nejen teplo, ale i úžasná vůně. Evička seděla na podlaze a z velké bílé kredence postupně vyndávala kastrolы, vařečky, misky a hrnky a hrála si na vaření. Ale když maminka šla zapnout plyn na malém vařiči, Evička se ani nepřibližovala, protože divně páchl a syčel.

V rohu u okna stála skříň na šaty. Tam byla schovaná spodnička ze sva-
tebních šatů, a když maminka dovolila, směla si hrát i na nevěstu, ale jen
chvilku, pak zase běhala po kuchyni kolem dokola nebo zkoumala za skříní
rozkládací postel, kterou tam rodiče nechávali pro případ, že by se návštěva
chtěla zdržet přes noc, a maminka Evičku vždy varovala, aby nestrkala prs-
tíky do velkých kovových pér, protože by ji to mohlo moc bolet.

Někdy se vrátil tatínek z práce s utrápenou tváří. Nesmál se a netančil.
Byly to dny, kdy se mu zase ozýval vřed na dvanácterníku a měl silné bo-
lesti.

Maminka mu starostlivě pomohla svléknout kabát a sako a natáhnout se
na kuchyňském dřezu, což byl dostatečně velký kus nábytku, aby tentokrát
posloužil jako provizorní lůžko. Dala mu kožený polštář pod záda a on tak
na chvilku mohl vydechnout. Evička velmi dobře věděla, že tatínka musí
nechat v klidu, a hlavně se na nic neptat, což bylo velmi těžké. A tak běhala
kolem po špičkách, prstíkem si zakrývala pusinku, pak si přitáhla štokrle
k oknu a pozorovala, co se děje na domovním dvoře.

Pravidelně, jednou dvakrát týdně, chodili na dvůr podomní prodejci.
I za zavřeným oknem bylo slyšet volání „nůžky, nože brousím!“, „drátovat,
letovat!“, „hááádry, kůůůže, papíry“ nebo vyhrávání pouličních muzikantů
a jejich zpěv. Sousedky v oknech to pozorovaly s vykloněným tělem opře-
ným o zkřížené paže a halekaly na sebe z okna do okna i na lidi dole.

Evička často uprosila maminku, ať jí dá pár haléřů a nadšená běžela
dolů nebo penízky zabalila do novinového papíru a házela z okna dolů, což
okoukala od ostatních ženských v domě, a radostně se dívala, jak kejklíři
peníze chytají.

Ale když nebylo na dvoře nic zajímavého, pozorovala mlčící gramofon
na protějščí komodě a říkala si, ať už je tatínkovi dobře!

To ticho se nedá vydržet!

VII.

Byla celosvětová hospodářská krize, ale do bytu v Heydukově ulici, do do-
mácnosti Alice Weilové, žádná krize, přestože světová, nikdy nesměla pro-
niknout.

Maminka velmi dbala na to, aby její malá dcera nepocítila žádný nedostatek.

Vedla Evičku k uctivosti, vzpřímené chůzi a sama nikdy nevyšla ven neupravená a bez kloboučku. Z rodné vily v Kostelci si odvezla nejen klavír, obrazy a svatební výbavu, ubrusy, stříbrné příbory a jídelní servis, ale také zvyk čistoty.

Byt musel být uklizený každý den, stejně jako čistý ubrus na stole. Každé ráno začínalo v koupelně a tam končil i každý večer a Evička pokaždé pozorovala maminku, jak si oplachuje tvář studenou vodou, čistí pečlivě zuby, češe vlasy a dívá se na sebe do zrcadla, obléká se do šatů, přes které si váže zástěru, a všechno po ní opakovala. Bylo to zábavné a přirozené, stejně jako její každodenní zvědavá a neustálá „proč?“, na která maminka měla vždycky odpověď.

Jen jednou za týden se napouštěla vana teplou vodou. Pouze v neděli. Evička si hrála dlouho v té spoustě vody a nechtěla vylézt ven. Nakonec ji

maminka zabalila do měkké, mýdlem vonící osušky a něžně jí rozčesávala husté vlasy.

A jen jednou v týdnu se pralo prádlo. V předsíni na valše, jen menší kousky, co se nosily v týdnu, velké maminka brala do prádelny v domě. Dřevěný rám a na něm plechové vlnky byl dobrý vynález. Stál napůl ponořený ve vodě a ona pozorovala maminku, jak si vyhrnuje rukávy a noří ruce do duhových bublinek, pak tatínkovu košili drhne po těch vlnkách. Tak si také vyhrnula rukávky, dokonce si i mokrou ručičkou otírala čelo a upravovala vlasy, přesně jako maminka! A když se ležila podla-

*Evička v kabátku, kloboučku
a bílých punčoškách*

ha, Evička se postavila na hadr a jezdila a klouzala po linoleu v kuchyni, po parketách v pokoji a u toho si prozpěvovala.

Jen jedinou věc nesnášela! Mytí nádobí. To se naskládalo do dřezu, přelávalo horkou vodou a kuchyň byla v tu chvíli plná páry, nedalo se pořádně dýchat. Až ta nechuť v Evě přerostla natolik, že jednoho dne dupla nožičkou a vzdorovitě oznámila:

„Maminko, ta pára mi vadí! Já už nádobí nebudu nikdy utírat!“

Maminka se podívala na svou dceru tázavým pohledem a pak jí zdoluhavě začala domlouvat.

A to pro Evu bylo mnohem horší než tělesný trest.

Některé večery, když už Evička byla ve své postýlce, maminka nechala pootevřené dveře pokoje a v kuchyni usedala k psaní. Psala si do svého deníku nejen události uplynulých dní, ale hlavně poznámky o Evičce. Jak její malá holčička roste, co všechno už dokáže a mezi stránky přidávala zároveň fotky. Do sešitu s koženou vazbou.

Evě se moc líbilo, jak voní, a také, jak nabývá na obsahu, byla zvědavá, ale nechtěla maminku rušit svým vyptáváním.

Tak maminka psala a Evička v tichu jejich bytu klidně usínala.

VIII.

Když byly Evě tři roky, maminka pro ni objevila nový svět.

Divadlo.

A vzala ji na představení o Hurvínkovi.

Byl to tak velký zážitek, že si maminka večer zapsala:

„Evina první návštěva divadla.

A to byla sláva! Několik dní před tím byla ta vyhlídka pro Evu brzdou její rozpustilosti, neb ultimátem, bude-li zlobit, lístek vrátím a do divadla nebude smět jít.

I nadešel den plný zázraků pro nezkaženou dušičku naší maličké. Poprvé vešla do styku s kulturou, která až dosud se jí přibližovala jen ve formě básniček a písniček, v jejichž přednesu a akcentování je Eva zdatnou recitátorkou.

Nedočkavá Evička hořela, když místo zaujala na klíně mamčině. Konečně! Opona vzhůru a představení začalo.

Hurvínek ležel v postýlce úplně stejně, jak má Eva v Kostelci, i tu modrou prošívanou dečku měl. A když několik jednání přešlo, stále „reklamovala“ tuto postýlku. Velmi udatně tleskala a velmi se bavila. Však to bylo krásné a rozkošné a hlavně dětské.

Nyní, když prodělala křest, stane se z Evy pilná návštěvnice dětských představení.

Včerejším dnem jaksi debutovala.“

V celé i nejširší rodině, jen vyjma kostelecké babičky, se i přes znalost cizích jazyků mluvilo výhradně česky.

Oskar i Alice milovali svou zemi a snažili se v tomto duchu vést i svou malou dceru, učili ji lásce k hudbě, četli jí knížky, vodili na výstavy do Národní galerie a vysvětlovali, kdo namaloval ten či onen obraz, učila se básničky zpaměti a za pomoci maminky i s výrazem a přednesem. Zнала jich spousty a recitovala moc ráda.

„Evin slovník je již úplný, ba předčí daleko slovník odpovídající jejímu útlému věku. Mistryní je však v deklamaci, jak jsem již zmínila. Aby nikdy nezapomněla na tyto první své druhy mládí, v podobě písňů a básně uvádím její poslední vymoženosti...“

A teprve tříletá Eva recitovala, gestikulovala ručičkami, před začátkem další sloky se zhluboka nadechovala a pečlivě kladla důraz na slova, která se jí zdála být důležitá...

„Kdybych byla trochu větší,
nežli dneska jsem,
běžela bych na Hradčany
v dnešní slavný den.

Za tatíčkem Masarykem
bych tam běžela
a řekla mu,
jak ho ráda, jak tatíčka mám.

Ruce bych mu samou láskou
stokrát zulíbala
a za všechny české děti
pusu bych mu dala.

A kdyby to nestačilo,
tak mu ještě přidám
a za všechny české děti
srdíčko mu dám!“

Pak se hluboce uklonila, udělala „pukrle“ a radovala se z bouřlivého potlesku posluchačů.

IX.

Léto u babičky v Kostelci se stalo každoročním pravidlem.

Pole, louky, lesy, čerstvý vzduch a zahrada, vlčák Rex, její velký přítel, který ji nikdy nekouzl, procházky po Kostelci, kde se potkávali s místními, dámy v hezkých šatech a kloboucích, pánové v oblecích s vázankou pod bradou.

Jednou šly s maminkou po náměstí a proti nim si vykračoval místní zlatník. Když se míjeli, sundal z hlavy svůj klobouk a s mírnou úklonkou maminku zdvořile pozdravil: „Ruku líbám, mladá paní.“ Evička se zastavila celá zaražená.

Přece „rukulíbám“ říkají jen děti!

Tehdy si už přála mít vlastní hodinky.

Pan zlatník měl krásné, zlaté a velké, na řetízku a zastrčené v kapse vesty. Ale jí by stačily jen takové, co nosí dospělí na ruce a vždy se vážně podívají na ciferník, přimhouří oči a vědí, že za chvíli bude oběd nebo večeře nebo že je už čas na pohádky. Často přikládala ouško k hodinkám tatínka nebo maminky a poslouchala tikání. Pozorovala vteřinovou ručičku, jak se v pravidelném intervalu posouvá stále dál, a lámala si hlavu, jak to asi celé může fungovat?

Moc by si takové hodinky přála! Ale rodiče, babička i ostatní dospělí jí říkali:

„Evičko, jsou ti teprve čtyři, musíš být trpělivá a počkat, až budeš větší.“

Evička ale hodinky potřebovala hned! Aby došla včas za strýčkem a tetou, kam chodila téměř denně, mohla zůstat na celý den a jíst patky čerstvého chleba, to by přitom pozorovala na hodinkách čas, kdy už má jít domů, a ne se věčně ptát paní kuchařky. Nebo když u nich mohla tu a tam přespát, v pokoji mamčininy sestřenice, tety Trudy, která měla báječné nápady a při nich obě zapomínaly, kolik je hodin a že je dávno čas na spánek.

Chtěla být samostatná!

*Evička se svým věrným kamarádem
vlčákem Rexem*

Vydávala se na procházky Kostelcem sama, v Praze by ji maminka dál od jejich domu nepustila, ale tady se mohla vydat kamkoliv, všichni ji znali a všechny velmi uctivě zdravila.

Docházela sama i za strýčkem Bélou do továrny.

Vystoupala do prvního patra, kde byly kanceláře, administrativní oddělení a kde seděli páni s brýlemi, s tmavými návleky na rukávu košile a stále počítali. Když hezky pozdravila, půjčili jí mechanickou kalkulačku a ona si dlouho vyťukávala čísla. V přízemí byla výroba, to bylo něco úplně jiného, vonělo to všude kůží a ona pozorovala celý proces, od návrháře až po konečný produkt, boty.

A úplně nejlepší místo byla vysoká stolička v hale vedle návrháře. Ten občas Evě dovolil, aby si z odřezků kůže sama dělala své vlastní „modely“. A pravidelně, jednou za rok, ji vzal strýček Béla do skladu, kde si mohla ukázat na jakýkoliv pár bot, a tuto exkurzi vždy zakončil slovy:

„... má vkus, dovede si vybrat vždycky ty nejdražší!“

Byla samostatná a neustále v pohybu, snad jen v knihkupectví na kosteleckém náměstí, kam občas zašla, se zastavil čas.

Když vcházela dovnitř, obě paní majitelky, už starší dámy, jí vyšly vstříc a zároveň se na ni vyřítíl malý jezevčík. „Datlíku, ahooj!“ přiklekla k němu a on vrtěl rychle svým dlouhým ocáskem a olizoval jí tvářičku. Přestože se potkávali jen v létě, vždycky ji poznal a Evička v té radosti občas zapomněla říct „rukulíbám, babička nechává pozdravovat...“

V knihkupectví bylo ticho a klid, provoněné něčím zvláštním a příjemným, mohla si půjčit jakoukoliv knížku, sedět tam třeba celé odpoledne a při drbání Datlíka za ouškem otáčet pomalu stránku za stránkou.

Moc si přála hodinky a moc si přála už umět číst, protože by přečetla určitě všechny knihy, které tam byly narovnané do regálů a polic.

X.

Když bylo Evě pět let, rodiče se rozhodli, že už je dostatečně velká a vyspělá na operní představení. A maminka ji vzala do Národního divadla na *Prodanou nevěstu*.

To byla událost! Velké divadlo!

Už samotná budova Národního divadla byla fascinující.

Venku před vchodem se dívala nahoru, na střechu, na trojspřeží koní. Na voze se dvěma koly stála paní s křídly, v jedné ruce držela opratě a v druhé zvedala květinu. Vypadala jako anděl. Koně zvedali přední nohy do běhu, měla pocit, že jí chtějí přeletět.

„To jsou trigy,“ řekla maminka a Evě se zamotala hlava.

Když vešly dovnitř, všechno zářilo. Lustry, v předsáli obrazy od Mi-

S maminkou

koláše Alše a Františka Ženíška, po chodbách se vznášely dámy v šustících róbách, na krku náhrdelníky, pánové v elegantních oblecích a skoro všichni měli krásné hodinky!

Maminka ji potichu vyprávěla, jak si lidé chtěli postavit své vlastní české divadlo, jak se sbíraly peníze a potom jak divadlo vyhořelo. To už seděly na svých místech, Evička se zavrtila do svého sedadla a s hlavičkou vykloněnou vzhůru se dívala na lože a lustr. A na barevnou oponu před sebou s kněžnou Libuší a velkým nápisem „Národ sobě“.

Pak se setmělo a opona i s paní kněžnou vyjela nahoru.

Eva ani nedýchala.

Celé představení pozorně poslouchala a byla velmi hodná.

Když představení skončilo a odcházely z divadla, maminka se zeptala:

„Tak jak se ti to líbilo?“

A Evička nadšeně odpověděla:

„Maminko, bylo to moc hezké, ale nemuseli zpívat...“

XI.

Eva se raději se oblékala do kalhot než do šatů, byla nekonečně zvědavá a kromě hodinek toužila i po kole.

V Praze jezdili lidé na bicyklu do práce, mezi kolejemi tramvají a auty na silnici, na nosičích měli tašky a termosky s kávou, nohavice zavázané na řemínky, aby se jim nezamotaly do řetězu. V Kostelci se spíš chodilo pěšky, ti bohatší jezdili vozem taženým koňmi, strýček Béla měl také vlastního kočího a dobře se staral o své dělníky, protože jezdili do továrny na kole, jako ti z velkého města. Občas, když zrovna končila směna, se Eva posadila na bobek před bránu a pozorovala, jak dělníci nasedají na svá kola, trochu si ho každý nahne, přehodí přes sedlo nohu, opře se do pedálu a rozjede. Někteří i zacinkali na zvonek na řídítkách Evičce na pozdrav. Fascinovalo ji, jak řetěz na malém ozubeném kolečku roztáčí šlapky i velká kola.

Také by chtěla na kole jezdit a určité by jí to šlo dobře.

Až své přání řekla Anežce, kostelecké kamarádce. Byla to dcera místního zahradníka a byla jednou z mála dívek, se kterou se kamarádila, protože

většinou měla kolem sebe kluky. Ráda s nimi hrála kopanou nebo na vojáky, pro což měla babička velké pochopení, a když Evu jednou dokonce zvolili ve „vojenské akci“ generálem, upravila jí šedomodrou starou vestičku, tu ozdobila epoletami a někde získala dokonce frčky! Odpovídaly maximálně hodnoti rotného, ale komu by na tom záleželo?

Eva byla dobrý generál.

Nebyla panovačná, ona uměla rozhodovat!

„Evičko, ale na kole se musí umět jezdit, to není jen tak, to musíš umět držet rovnováhu, víš, co je rovnováha?“ zeptala se Anežka.

Anežka byla o pár let starší a byla velmi chytrá a zkušená. A Evička jí začala vyprávět o svých dvou bratrancích v Praze, že když jsou u nich na návštěvě, jezdí na takové speciální koloběžce, což není úplně jednoduché, „... protože při prvním odrazu se dvě souběžná prkna musí sešlapávat ve střídavém pohybu, a to klade výrazně větší nároky na udržení rovnováhy ve srovnání s běžnou koloběžkou a tam je právě důležité udržet rovnováhu, pevně držet řídítka a šlapat a šlapat...“

Ale na opravdovém kole, to pravda zatím nikdy neseseděla.

Za pár dnů ji Anežka čekala venku a držela vedle sebe, světe div se, kolo! Že si ho vypůjčila od jednoho dělníka z továrny, pro Evičku a na celé odpovědně. Bylo sice trochu staré a orezlé, ale bylo to opravdové kolo.

Eva byla nadšená!

Anežka jí začala vysvětlovat a instruuovat, kam se dávají ruce, jak položit nohu na šlapku a jak pevně musí držet..., když Evička popadla řídítka, vyhoupla se na kolo a rozjela se, obkroužila Anežku a se zvoláním „Anežko, jááá jeduúú...!“ stočila řídítka na cestu dolů.

„... to nemůžeš! Spadneš!“ rozběhla se za ní kamarádka ve snaze chytit kolo i s Evičkou, ale zbytečně.

Nejenže Eva nespadla, ale jezdila, jako by seděla na kole odjakživa, a k tomu si vyzpěvovala.

XII.

Pro Evičku všechno muselo mít svůj důvod a souvislost a na každé její „proč“ se muselo odpovědět logicky.

Zatímco v Kostelci měla Eva babičku kosteleckou a „velkou“, v Praze měla babičku Gabrielu, které se říkalo babička „malá“, neboť byla skutečně malého vzrůstu. A dědečka Adolfa. Babičce Gábi se říkalo také babička pražská, protože bydlela v Praze ve Štenberkově ulici kousek od Letenské pláně v krásném několikapokojovém bytě, nosila noblesní šaty, na hrudi krajkové fiží, a protože porodila a vychovala čtyři děti, stále udílela cenné rady. Byla to skutečná dáma.

*Adolf Weil obklopen rodinou,
zleva nejmladší syn Oskar, manželka
Gabriela, dcery Růžena
a Anna a starší syn Arnošt*

Děda Adolf měl zlaté hodinky na řetízku jako pan zlatník z Kostelce, většinou mlčel, kouřil doutníky a k tomu si dával štamprlátka, aby měl dobrý krevní tlak.

Měli vlastní kuchařku a každou neděli k nim chodila celá početná rodina na oběd.

Maminka oblékla Evičku do svátečních šatů a bílých punčoch, nasadila jí klobouček na hlavu, sama se také vystrojila, tatínek si vzal pod sako vestičku, do límečku vázanku a vyrazili z Libně na Letnou.

Nedělní obědy byly pořádány pro celou rodinnou sešlost. Babička, dědeček, obě tatínkovy sestry, tety Růža a Anda, přicházel i tatínkův starší bratr, strýček Enta.

Po obědě, když dospělí odpočívali, muži si zapálili doutníček nebo cigaretu a ženy si vyprávěly o aktuálních módních trendech a knihách, Evička odcházela do kuchyně za kuchařkou. Ráda si s ní povídala, ale hlavně paní kuchařka si při mytí té hromady nádobí a kastrolů zpívala. Její mohutná hrud' se pod bílou zástěrou zdvihala a klesala, Evička pozorovala, jak se jí rezonancí třese druhá brada a radostně zpívala s ní. Někdy si vyzpěvovaly i dvojhlasně a Evička mezi dřezem a nádobím ani nevnímala páru z horké vody, dobrovolně brala utěrku a utírala.

A paní kuchařka pokaždé říkala.

„Tak nevím, jestli jsi lepší pomocnice nebo zpěvačka,“ ale to zpívání pro Evičku byla čistá radost!

A protože rodina má držet pohromadě a pohromadě rodinu drží zvyklosti a tradice, po obědě a odpočinku následovala tradiční procházka přes Letnou a za každého počasí. Všichni Weilovi šli na návštěvu ke Kaufmanům, ke strejdovi Pavlovi a tetě Gertě, kteří bydleli poblíž. A to už čistá radost nebyla...

Po cestě ji maminka napomínala:

„Evičko, narovnej se, ramena dozadu!“ nebo „... jak to chodíš?... dávej pozor, kam šlapeš, budeš mít špinavé boty!“

Nesnášela to!

Punčocháče ji strašně škrábaly, kabátek dusil a ještě ten klobouček na hlavě! Proč najednou nemůže běhat a skákat, jak se jí chce? A proč je maminka před babičkou Gábi tak zvláštně jiná?

Tatínek se strýcem šli pomalu za nimi v družném hovoru a občas se stalo, že se nepozorovaně vytratili. Najednou tam nebyli a maminka se pak zlobila, protože věděla, že aniž by někomu něco řekli, odešli na fotbalový zápas Slavie se Spartou, který zrovna začínal na stadionu kousek od jejich trasy. Eva by tak ráda šla s nimi, ale zaprvé by to mamince nikdy neudělala a zadruhé, utrpení společenské konverzace a s ní spojené škrtící oblečení vyvažoval fakt, že na konci té hrozná procházky na ni čekají Petr a Tomáš, její dva bratřanci. A na ně se vždycky těšila, protože právě oni měli tu speciální koloběžku, a až si dospěli budou dávat odpolední siestu, čaj a kávu, budou na koloběžce jezdit u nich před domem.

Petr byl o něco mladší než Eva, ale byl to génius.

Uměl latinku, azbuku, a dokonce řeckou abecedu, a když nešlo být venku, protože přšelo nebo byla velká zima, zalezli si do pokoje, z knihovny vyndali nějakou knihu a Petr jí předčítal.

„Jak se v těch klikyhácích může vyznat?“ myslala si Eva, když jí ukazoval písmena a vysvětloval, co které znamená a jak se vyslovuje. Nebo společným úsilím vyndali obrovský, tlustý atlas světa. Petr přesně věděl, kde najít kteroukoliv zemi, hlavní města, řeky, hory, moře a oceány, ukazoval vše Evě na mapě a zároveň vyprávěl:

„Podívej, tady je Afrika, a tahle čára je Amazonka, a tady Egypt, tam bych se chtěl někdy podívat, jsou tam pyramidy, to jsou hrobky faraónů, víš?“ a oba objevitelé jezdili prstíky po mapě, dostávali se do nejrůznějších míst na planetě a představovali si, jak tam jsou a jaké to tam asi je. Eva dychtivě naslouchala a zároveň nechápala, co všechno mladší bratranec umí a ví.

Už aby také uměla číst!

XIII.

A ještě byla jedna příležitost, kdy si Evička oblékala nenáviděné punčochy a kabátek, a dobrovolně!

Kino.

Návštěva biografu patřila k radostem jejího dětského světa a rodiče jí toto dopřávali.

V Libni byla dvě kina. Kino Humanita v Poděbradské ulici v bezprostřední blízkosti jejich domova a kino Svěpomoc v ulici Primátorské. Pravidelně se v obou hrála představení i pro děti.

Ten den vyrazily s maminkou do kina Humanita.

V chodbě domu, kde biograf promítal, visely na stěnách upoutávky na filmy, barevné fotky ve skleněných vitrínách a plakáty.

Evička si prohlížela obrázky a zaujaly ji hned dva.

Jeden zval na film *Heidi, děvčátko z hor* s dětskou rakouskou hvězdou Traudl Stark. A zároveň ve stejném týdnu šel film se Shirley Templ, americkou dětskou hvězdou, která byla stejně stará jako Evička a byla velkým idolem, dokonce se podle ní prodávaly panenky Shirley a vystříhovánky šatiček, do kterých se panenka mohla oblékat.

Chtěla vidět oba!

Maminka jí ale začala domlouvat, že není možné v jednom týdnu jít na dvě představení, že si musí vybrat skutečně jen jedno. Ale který film vybrat? Eva se nemohla rozhodnout.

Kousek vedle stál pán v hezkém kabátě, který pozoroval Evičku, jak se kouká z obrázku na obrázek, otáčí se na svou maminku smutnými očima a pak přešlapuje od jedné vitríny ke druhé.

Přistoupil k nim a řekl Evičce.

„Vyber si jedno představení a na to druhé dám mamince volnou vstupenku.“

Byl to samotný majitel obou kin.

V tu chvíli nebylo šťastnějšího dítěte na světě!

XIV.

Když byla Eva nemocná, což bývalo poměrně často, maminka rozložila v kuchyni lehátko pro případné návštěvy, trochu víc přitopila v kamnech, Evičku celou zabalila do peřin a vzápětí se ozval zvonek u dveří a mamčin šepot:

„Pane doktore, to jste hodný, že jste přišel tak brzy, zase má vysokou horečku a kašle.“

Doktor Mautner byl jejich rodinným lékařem, a když psal pro Evičku recept, říkával hlubokým hlasem:

„Tak, slečno Evo, tahle medicína ti bude chutnat, kdyby ne, maminka dá trochu medu navíc,“ nebo „to jsou tuze hořké kapky, ale brát je musíš, abys byla jednou krásná nevěsta“. Voněl po mýdle, měl velké a klidné dlaně a díval se na ni moudrým pohledem za úzkými brýlemi na kraji nosu.

Měla pana doktora ráda, byl pro ni jako člen rodiny, i když si nemohla pamatovat jeho první návštěvu, bylo jí pouhých pět měsíců a onemocněla těžkým zánětem průdušek.

Vyděšená maminka volala doktora Mautnera poprvé.

Pomohl okamžitě.

Tehdy si poznamenala maminka do deníku:

„Evička nám stonala a to dost vážně. Měla zánět průdušek a bylo zde nebezpečí, aby nedostala zápal plic. Jen včasným zásahem doktora jsme ji před tím zachránili. Mysleli jsme si, že je to od zoubku a ona zatím tak moc stonala. Vůbec jsme přes týden nespali. Bohudík, že nebezpečí již minulo. Prožili jsme krušné chvíle plných obav o ten náš největší poklad.“

A protože průdušky a dýchání jsou nejzákladnější věcí pro zdraví, doporučil doktor Mautner rodičům pro Evu pobyt na horách. Nejlépe na jarním horském slunci, které dává tolik síly a zdraví, a od té doby každé jaro v březnu jezdila Eva do Krkonoš, na Benecko.

Tatínek musel v Praze chodit do práce, tak jezdila jen s maminkou, do soukromého ubytování, ale ozdravný pobyt byl potřebný.

V létě i do Modrého dolu a díky spartánské výchově maminky každý den nachodily spousty kilometrů. Evě se kolikrát nechtělo, ale pod příslibem ostrůvku odpočinku na křižovatce cest před Labskou boudou, kde byl malý dřevěný stánek s nápisem „Občerstvení“, poctivě šlapala, a tam dostala za odměnu jednu nakládanou okurku.

Pan doktor Mautner měl pravdu, horský vzduch i slunce Evě evidentně prospívaly. Nakonec, vždyť to byl doktor, velmi vážený a vzdělaný člověk, a jak

říkal tatínek „měl vysoké postavení“, vlastní auto, užitečné rady a vyprávěl anekdoty tak, že smích vyháněl hned všechny neduhy z těla ven. Občas zašel na návštěvu, i když byli všichni zdraví, to pak seděli s tatínkem v kuchyni v dlouhých diskuzích o všem možném a doktor se smál a říkal: „Víte, k čemu je věčně život soudit, když stejně nad ním nikdy nemůžeme vynést rozsudek?“

Eva seděla s nimi a poslouchala. Nikdo z dospělých ji nikdy neodehnal, že je ještě malá, že tomu nerozumí a má si jít hrát se svými hračkami.

Rodiče před Evičkou nikdy nic netajili, neříkali ani „... až budeš velká, tak to pochopíš...“, nepřikazovali ani nezakazovali, co má nebo nemá dělat.

Až jednou, byla u rozhovoru tatínka s maminkou, že je zle s babičkou kosteleckou, že musela opustit vilu a že je na tom velmi špatně. A s tím si Eva nevěděla rady. Kam bude za ní jezdit? A co je s Rexem? A kdo se postará o krásnou velkou zahradu?

To léto ale odjela do Kostelce jako vždy.

Babičku vystěhovali do jediné místnosti nad autoopravnou, poblíž kosteleckého náměstí, kde to nebylo ani hezké, ani útulné. Všechny její šaty, obrazy i nábytek musel zůstat ve vile. V ponuré místnosti byla jen postel, skříň a na kovovém stolku lavor na mytí. Co se přihodilo, Eva netušila. Zmizel i Rex, který už asi neměl co hlídat nebo byl moc starý...

A tentokrát na své „proč“ nedostala odpověď.

Babička jednou za týden dostávala košík s potravinami, nad kterým tiše plakala. Evička si zoufala „chudák babička“ a všemožně jí rozveselovala a starala se o ni, protože když jí bylo tenkrát zle a bolelo jí břicho, ona jí přece také pomohla. Snažila se, aby její nejlaskavější a tolik milovaná bytost nebyla nešťastná, a stále opakovala:

„Babi, vždyť v každé situaci se dá něco dělat, vymýšlet a podnikat! Hlavně, že můžeme být spolu!“

A babička si pro sebe šeptala:

S milovanou babičkou Velkou

*Evička pozorně sleduje orloj
na Staroměstském náměstí v Praze*

„Ještě nedávno jsem byla paní to-
várníková...“

„Ale babi, náš pan doktor Maut-
ner říkal posledně tatínkovi, že po-
stavení člověka nezáleží na jeho po-
stavení, ale na člověku samotném!“
a babička, která si kapesníčkem utí-
rala slzy, se udiveně podívala na svou
vnučku a pak se rozesmála:

„Evičko, ty se opravdu ve světě
neztratíš!“

XV.

Eva byla jedináček, ale to jí nevadilo, protože měla hodně kamarádů.
I v Kostelci, i v Praze.

Byla zvyklá, že k nim domů chodily často návštěvy, sedělo se v kuchyni,
děti si hrály a běhaly mezi dospělými, kteří v živém hovoru občas zvolali
„neběhej, shodíš gramofon“, nebo „a poděkoval jsi paní Weilové za ten vy-
nikající štrůdl?“, popřípadě „tak děti, už musíme domů“ s následným „mě
se ještě nechce, ještě chvilku, prosím!“

Tak jako rodiče navštěvovali jejich přátelé, dovoľovala maminka i Evě zvat
si své kamarády.

Děti se scházely obyčejně v pátek odpoledne, maminka vždy upekla
něco dobrého, aby všechny pohostila, protože respektovala každého, kdo
se s Evou přátelil, ať byl z jakékoliv rodiny, byli to hosté její dcery, o které
bylo třeba pečovat. A protože chodili v pátek, začalo se říkat po vzoru Karla
Čapka, že přijdou Evičini „Pátečníci“.

A když byla Evička pozvaná na návštěvu, těšila se, že si bude hrát s jiný-
mi hračkami, než měla doma.

Helga Weisssová byla také jedináček, krásně malovala, měla moc hezké panenky s krásnými oblečky, vozila je v kočárku a každá měla své vlastní jméno a svůj vlastní pokojíček. A k Adlerům se chodilo asi nejčastěji. Eva netušila, je-li to díky tomu, že se maminka úplně nejvíc přátelí s paní Adlerovou, nebo kvůli tomu, že ze všech svých kamarádů má Eva úplně nejvíc ráda Honzu Adlera.

Byl stejně starý jako ona a měl mladší sestřičku Soničku. To byla kouzelná, drobná, velmi křehká holčička a Evička, přestože raději hrála kuličky, kopanou nebo přehazovanou, šla se Soničkou kolikrát ven skákat gumu nebo panáka, půjčovala jí svou jedinou panenku a měla k ní až ochranný vztah.

A Honza? Jmenoval se správně Hanuš, ale neříkalo se mu jinak než Honzi. Byl to „její“ Honzi, ten nejmilejší kamarád a pravý přítel, byl galantní a pozorný, vždy se něžně na Evičku díval a byl jí stále po boku, dalo se s ním hezky povídat a měl velmi zajímavé hračky. Když hráli společenskou hru Business neboli Monopoly, což Evu moc nebavilo, protože obchodování, nákup domů a výstavba hotelů nepatřily do jejího světa, snažila se, aby to na ní nepoznal. Ale jakmile vyndali ze skříně funkční model parního stroje, nemu-

Se svou panenkou

S kamarádkou Helgou Weissovou